

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

Національної академії

внутрішніх справ

доктор юридичних наук, професор

Руслан СЕРБИН

ВИСНОВОК

Національної академії внутрішніх справ про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Гальченко Вікторії Сергіївни «Належність і допустимість електронних доказів у кримінальному провадженні» поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», затвердженої Вченою радою Національної академії внутрішніх справ від 25 жовтня 2022 року, протокол № 14

ВИТЯГ

з протоколу розширеного засідання кафедри кримінального процесу НАВС від 21 травня 2026 року

Присутні:

проректор, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України Тарасенко О.С.;

кафедра кримінального процесу: завідувач кафедри, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України Таран О.В. (голова засідання); професор кафедри, доктор юридичних наук, доцент Соловійов Е.П.; професор кафедри, кандидат юридичних наук, професор Зарубей В.В.; професор кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Римарчук О.В.; професор кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Кулик М.Й.; доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Заїка С.О.; доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Мельник О.В.; ад'юнкт денної форми навчання Гальченко В.С.;

навчально-науковий інститут післядипломної освіти, заступник директора, кандидат юридичних наук, доцент Дубівка І.В. (науковий керівник);

кафедра кримінальної юстиції ННПП: завідувач кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Хахуцяк О.Ю. (рецензент); професор кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Степанова Г.М. (рецензент);

кафедра оперативно-розшукової діяльності та національної безпеки: завідувач кафедри, кандидат юридичних наук, професор Герасименко Л.В.; професор кафедри, доктор юридичних наук, професор Василичук В.І.;

кафедра криміналістичного забезпечення та судових експертиз ННЕКІ: завідувач кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Атаманчук В.М.;

науково-дослідна лабораторія з проблем протидії злочинності ННПД: завідувач лабораторії, доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України Вознюк А.А.; головний науковий співробітник лабораторії, доктор юридичних наук, професор Тичина Д.М.; провідний науковий співробітник лабораторії, кандидат юридичних наук Шаповалова А.О.; провідний науковий співробітник лабораторії, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник Брисковська О.М.; старший науковий співробітник лабораторії, кандидат юридичних наук Бурак М.В.;

відділ організації наукової діяльності: провідний науковий співробітник відділу, доктор юридичних наук, професор Севрук В.Г.; провідний науковий співробітник відділу, доктор юридичних наук, професор Павленко С.О.; провідний науковий співробітник відділу, кандидат юридичних наук, старший дослідник Бондар С.В.;

відділ аспірантури (ад'юнктури) і докторантури: доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України Тихонова О.В.

Були присутні 9 докторів наук та 14 кандидатів наук за профілем поданої на розгляд дисертації.

Порядок денний:

Обговорення дисертаційного дослідження ад'юнкта денної форми навчання кафедри кримінального процесу Гальченко Вікторії Сергіївни «Належність і допустимість електронних доказів у кримінальному провадженні», поданого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», щодо її рекомендації до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді Національної академії внутрішніх справ.

Слухали:

Здобувачка Гальченко В.С. доповіла про результати дисертаційного дослідження. У доповіді було обґрунтовано насамперед актуальність обраної теми дисертаційної роботи, визначено мету, завдання, предмет та об'єкт дослідження, здобувачкою доведено до присутніх структуру роботи та основні її положення, сформулювала та обґрунтувала новизну, теоретичне та практичне значення.

Актуальність теми дисертаційного дослідження пов'язана з тим, що інформаційні технології зумовили необхідність у передачі даних, обміні інформацією. Розвиток інформаційних технологій своєю чергою актуалізує потребу належної правової регламентації електронного доказування. Такий підхід до врегулювання питання електронних доказів зменшить кількісні показники вчинення інформаційних злочинів і створить дієвий механізм реалізації відповідних прав і свобод усіх учасників кримінального провадження.

Доказами є показання, речові докази, документи, висновки експертів. Ці джерела доказів встановлюють наявність чи відсутність фактів й обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню. Будь-які відомості перед тим, як набути статусу доказів, мають бути оцінені з огляду на належність, допустимість, достатність і достовірність.

Докази в кримінальному провадженні передбачають процедуру збирання, фіксації та використання, порядок роботи з доказами прописано в законі, але фіксацію їх електронного вигляду не відображено в Кримінальному процесуальному кодексі (КПК) України. Відсутність законодавчого регулювання може слугувати підставою для визнання електронних доказів недопустимими.

Згідно зі ст. 85, 86 КПК України, доказ визнають допустимим, якщо його отримано в порядку, встановленому КПК, і належним – якщо він прямо чи опосередковано підтверджує наявність чи відсутність обставин, що підлягають доказуванню в кримінальному провадженні, й інших обставин, які мають значення для кримінального провадження, а також достовірність чи недостовірність, можливість чи неможливість використання інших доказів.

З метою дослідження тематики електронних доказів у кримінальному провадженні необхідно акцентувати на визначенні терміна «електронні докази», встановленні їхніх ознак, юридичних властивостей та способів закріплення.

Науково-теоретичне підґрунтя дисертації становлять праці фахівців у галузі кримінального процесу, а також роботи із загальної теорії держави і права, кримінального права, криміналістики й інших галузевих правових наук, зокрема іноземних дослідників. Нормативною базою дисертації є Конституція України, законодавчі акти України, міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, постанови Верховної Ради України, акти Президента України й Кабінету Міністрів України, нормативно-правові акти Міністерства внутрішніх справ (МВС) і Національної поліції України з приводу доказування на стадії досудового розслідування. Інформаційну базу дослідження становлять політико-правова публіцистика, проекти нормативних актів, довідкові видання, статистичні матеріали діяльності правоохоронних органів і суду.

Отже, брак достатнього наукового підґрунтя, наявність прогалин у нормативно-правовому регулюванні належності й допустимості електронних доказів у кримінальному провадженні визначають актуальність дослідження зазначеної проблематики.

Мета дисертаційного дослідження полягає в тому, щоб на підставі теоретичних положень юридичної науки, норм законодавства України та практики його застосування визначити сутність й особливості належності і допустимості електронних доказів, на цій основі сформулювати пропозиції та рекомендації щодо їх подальшого вдосконалення.

Поставлена мета зумовила необхідність виконання таких завдань:

– схарактеризувати стан наукового дослідження електронних доказів у кримінальному провадженні;

- висвітлити значення термінів «оригінал», «копія» електронних доказів;
- розглянути міжнародно-правовий досвід використання електронних доказів як засобу доказування в кримінальному провадженні;
- окреслити зміст належності електронних доказів у кримінальному провадженні;
- проаналізувати допустимість електронних доказів у кримінальному провадженні;
- визначити взаємозв'язок допустимості й належності доказів і стандартів доказування;
- дослідити процеси вилучення та процесуального оформлення електронних доказів під час проведення досудового розслідування;
- опрацювати судову практику щодо особливостей доказування на підставі електронних доказів.

Об'єкт дослідження – кримінальні процесуальні відносини, а також кримінальне процесуальне законодавство щодо реалізації належності й допустимості електронних доказів.

Предмет дослідження – належність і допустимість електронних доказів у кримінальному провадженні.

З огляду на мету й завдання дисертаційного дослідження, у роботі використано загальнонаукові та спеціальні методи вивчення концептуальних положень порушеної проблематики.

На підставі теоретичних положень юридичної науки, норм законодавства України та практики його застосування в дисертації визначено сутність й особливості належності та допустимості електронних доказів, на цій основі сформульовано пропозиції та рекомендації щодо їх подальшого вдосконалення. У дисертації аргументовано положення, що становлять наукову новизну, а саме:

вперше:

- визначено необхідність законодавчого закріплення процесуального порядку фіксації вилучення, копіювання та отримання електронних (цифрових) даних шляхом складання протоколу, який повинен містити відомості про спосіб отримання електронних даних; технічні засоби, що використовувалися під час вилучення або копіювання; опис джерела отримання даних; цифрові ідентифікатори та контрольні хеш-значення електронних даних; інші відомості, необхідні для підтвердження цілісності та автентичності даних. У зв'язку з цим сформульовано пропозиції про доповнення КПК України окремою статтею;
- обґрунтовано підхід, згідно з яким електронні (цифрові) докази визнаються належними та допустимими, якщо з урахуванням їхнього виду (абонентські, трафік-, контент-дані) вони прямо або опосередковано підтверджують чи спростовують обставини, що підлягають доказуванню, й отримані в обсязі, необхідному й достатньому для досягнення мети кримінального провадження;
- доведено, що протокол процесуальної дії щодо вилучення електронних доказів (огляд, обшук, тимчасовий доступ до речей і документів тощо) обов'язково повинен містити опис системи, доступ до якої отримано, способу

доступу до неї, застосованих програм/інструментів, хеш-значення, тайм-стемпів; журнал дій слідчого або спеціаліста, залученого до проведення такої дії;

– з позиції допустимості електронних доказів у кримінальному провадженні виокремлено їх специфічні риси: 1) фізичне існування електронного документа неможливе поза межами носія інформації, тому для забезпечення достовірності доказу необхідно ідентифікувати сам носій, враховуючи його тип, модель та індивідуальні машинні характеристики; 2) мають нематеріальний характер, що унеможлиблює їх безпосереднє сприйняття без застосування відповідних програмно-технічних засобів та спеціального інструментарію; 3) можуть бути змінені, пошкоджені або знищені в процесі експлуатації пристрою користувачем чи під впливом фізичних чинників; 4) за стадіями виготовлення документи, зокрема електронні, поділяють на оригінали, дублікати, копії та виписки, при цьому «оригінал», «дублікат», «копія», є умовними, тому що в усіх цих випадках електронний документ залишається оригіналом;

удосконалено:

– позицію, відповідно до якої електронні докази слід тлумачити як інформацію в електронній (цифровій) формі, що містить відомості про обставини, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні, та до яких належать такі види електронних даних: абонентські дані; трафік-дані; контент-дані. У зв'язку з цим сформульовано пропозиції про доповнення КПК України окремою статтею;

– твердження про те, що належне функціонування інституту електронних доказів передбачає створення і впровадження технічних та організаційно-правових стандартів інформаційно-телекомунікаційної системи досудового розслідування, які забезпечуватимуть збереження автентичності даних, що є необхідною організаційно-правовою передумовою з конкретним кримінально-процесуальним ефектом;

– позицію про трирівневу належність електронних доказів, яка охоплює технічний, процесуальний та інформаційний рівні релевантності, що усуває обмеженість класичної моделі належності й допустимості, як «зв'язок між доказом і фактом», та адаптує її до цифрової реальності, у якій електронний доказ відображає не фізичний об'єкт, а інформаційний факт, зафіксований у цифровому середовищі;

– тлумачення термінів «електронний доказ» і «електронний документ» в тій частині, що усуває їх ототожнення як на стадії досудового розслідування, так і під час судового розгляду, дає змогу визнати джерелом доказу не лише документи із цифровими підписами, а й лог-файли, метадані, контент і трафік, дані відповідних пристроїв тощо;

дістало подальший розвиток:

– підходи до імплементації в національне законодавство актів права Європейського Союзу (Регламент (ЄС) 2023/1543, Директива (ЄС) 2023/1544) і використання їх як аксіологічних орієнтирів для формування національної доктрини електронних доказів, оскільки вони містять універсальні стандарти

пропорційності, категоризації даних, гарантій захисту прав людини та процедурної легітимності;

– характеристика проблемних питань використання електронних доказів у кримінальному процесуальному праві України, серед яких: невідмежованість електронного доказу від інших джерел доказів; невизначеність джерел одержання електронних доказів у кримінальному провадженні; недостатність нормативно-правового регулювання щодо застосування копії електронних доказів, оригінали яких утрачено; обмеження можливостей дізнавача стосовно застосування електронних доказів та ін.;

– позиція щодо необхідності законодавчого закріплення детальної процедури долучення, реєстрації та зберігання електронних доказів в матеріалах кримінального провадження з визначенням кола відповідальних осіб.

– напрями подальших наукових досліджень, що спрямовані на формування цілісної кримінальної процесуальної концепції електронних доказів із чітким розмежуванням інформаційного й матеріального компонентів доказування (метадані, цифрові події, лог-файли тощо як самостійні джерела доказів).

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес, а саме:

низка пропозицій можуть доповнити нормативно-правові акти, а також законопроекти, які знаходяться на розгляді у Верховній Раді України й стосуються особливостей використання електронних доказів у кримінальному провадженні з позицій їх належності та допустимості;

сформовані пропозиції та рекомендації щодо використання електронних доказів у кримінальному провадженні з позицій їх належності й допустимості використовують у діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України;

наукові рекомендації та висновки можуть бути використані для створення теоретико-методологічної бази вдосконалення інституту електронних доказів у кримінальному провадженні з позицій їх належності й допустимості;

матеріали використовують в освітньому процесі під час викладання спеціалізованих дисциплін кримінального процесуального спрямування.

Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, що містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

Після закінчення доповіді здобувачки присутніми були поставлені наступні питання:

Вознюк А.А.: При дослідженні міжнародно-правового досвіду використання електронних доказів як засобу доказування в кримінальному провадженні, до яких висновків ви прийшли?

Відповідь: Дякую за запитання. На підставі дослідження міжнародного досвіду (Австрія, Болгарія, Велика Британія, Італія, Китайська Народна Республіка, Німеччина, Португалія, США, Чехія, Франція, Швеція), з'ясовано, що у більшості країн електронні дані визнають повноцінним видом доказів, рівнозначним традиційним письмовим чи речовим доказам, незалежно від

наявності спеціального визначення в національному законодавстві. З'ясовано, що хоча законодавство переважної більшості досліджуваних нами країн не містять специфічного закону про електронні докази в кримінальному процесі, зарубіжна правозастосовча практика фокусує увагу на важливості дотримання принципу незмінності даних (жодного редагування оригіналу), документування всіх дій з електронним носієм і використання належних методів цифрової криміналістики, дотримання встановлених процесуальних вимог і технічних стандартів, щоб гарантувати автентичність та цілісність даних тощо.

Таран О.В.: Чи запропоновано Вами алгоритм вилучення цифрового носія?

Відповідь: Дякую за запитання. Нами запропоновано алгоритм вилучення цифрового носія, що передбачає 1) вчинення дій, що унеможливають зміну даних на ньому після вилучення (наприклад, вимкнення живлення комп'ютера, використання спеціальних блокувальних пристроїв для портів, поміщення смартфона в екранований контейнер для блокування сигналів тощо); 2) фіксацію всіх обставин, пов'язаних із вилученням, а саме: час вилучення, коло осіб які мали доступ, серійні номери техніки, стан пристрою (ввімкнений чи вимкнений), наявність запаролення або шифрування тощо; 3) невідкладне дублювання даних (створення копії) у присутності понятих або з використанням безперервного відеозапису із залученням ІТ-спеціаліста.

Наголошено на технічній стороні збереження електронних даних. У зв'язку з чим звернено увагу на запровадження в Україні позитивного досвіду США в частині розроблення детальних інструкцій для «першого реагування» на місці вилучення електроніки (First Responder Guides), які регламентують найдрібніші деталі від порядку фотографування екрану ввімкненого комп'ютера – до порядку вилучення інформації із «хмари» через провайдера.

Заїка С.О.: Чи проаналізовано Вами кримінальне процесуальне законодавство України щодо особливостей належності і допустимості електронних доказів?

Відповідь: Дякую за запитання. Так, нами позитивно оцінено зміни внесені до ч. 4 ст. 99 КПК України, згідно з якою копії інформації (зокрема комп'ютерних даних), отримані слідчим або прокурором із залученням спеціаліста, суд визнає як оригінал документа. Аналізована норма фактично легалізує застосування криміналістичних методів копіювання цифрових даних та означає, що якщо слідчий за участю спеціаліста з інформаційних технологій скопіює потрібні файли з комп'ютера чи іншої електронної системи на окремий носій, така копія матиме таку саму доказову силу, що й початковий носій інформації. Відтак, законодавець відійшов від імперативної вимоги обов'язкового вилучення технічних засобів (серверів, мобільних пристроїв) та дозволив використання належно завірених копій електронних документів як джерело доказів. Наведене законодавче бачення тим самим забезпечує необхідний баланс між ефективністю досудового розслідування та захистом майнових прав володільців техніки, обмежуючи вилучення оригіналів пристроїв лише випадками об'єктивної необхідності.

Водночас звернено увагу на недоліки аналізованого вище законодавчого положення, що полягають у відсутності детальної процедури долучення, реєстрації та зберігання таких електронних доказів в матеріалах кримінального провадження з визначенням кола відповідальних осіб.

Головуючий: Є ще запитання? Немає. Переходимо до обговорення дисертації. Слово надається науковому керівнику.

Науковий керівник, кандидат юридичних наук, доцент Дубівка І.В. зазначила, що дисертація Гальченко Вікторії Сергіївни «Належність і допустимість електронних доказів у кримінальному провадженні» присвячено дослідженню належності й допустимості електронних доказів у кримінальному провадженні.

Дисертаційна робота Гальченко Вікторії Сергіївни містить ґрунтовну наукову новизну яка полягає в тому, що, на підставі теоретичних положень юридичної науки, норм законодавства України та практики його застосування в дисертації визначено сутність й особливості належності та допустимості електронних доказів, на цій основі сформульовано пропозиції та рекомендації щодо їх подальшого вдосконалення.

Нормативною базою дисертації є Конституція України, законодавчі акти України, міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, постанови Верховної Ради України, акти Президента України й Кабінету Міністрів України, нормативно-правові акти Міністерства внутрішніх справ (МВС) і Національної поліції України з приводу доказування на стадії досудового розслідування. Інформаційну базу дослідження становлять політико-правова публіцистика, проекти нормативних актів, довідкові видання, статистичні матеріали діяльності правоохоронних органів і суду.

Під час наукового дослідження обраної проблематики Гальченко В.С. проявила себе як працьовита, цілеспрямована, відповідальна, старанна, наполеглива та здібна вчена-початківець, яка успішно поєднувала наукову діяльність з практичною. Вона цілком сформувалася як науковець, підтвердженням чого є не лише дисертаційна робота, а також і численні публікації у наукових фахових виданнях України. Дослідниця активно брала участь у науково-практичних конференціях та круглих столах.

Індивідуальний план наукової роботи та освітню програму Гальченко В.С. виконала у повному обсязі.

Зважаючи на вищевикладене, можна стверджувати, що дисертація Гальченко Вікторії Сергіївни «Належність і допустимість електронних доказів у кримінальному провадженні», яка подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» містить нові концептуальні наукові положення й науково обґрунтовані результати в галузі юриспруденції, що в сукупності розв'язують важливе науково-прикладне завдання.

Зважаючи на викладене вище Гальченко В.С. заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Після цього було надано слово **рецензентам** роботи:

Кандидат юридичних наук, доцент Хахуцяк О. Ю. Актуальність і наукова новизна теми дослідження не викликає сумнівів. Дійсно, згідно зі ст. 85, 86 КПК України, доказ визнають допустимим, якщо його отримано в порядку, встановленому КПК, і належним – якщо він прямо чи опосередковано підтверджує наявність чи відсутність обставин, що підлягають доказуванню в кримінальному провадженні, й інших обставин, які мають значення для кримінального провадження, а також достовірність чи недостовірність, можливість чи неможливість використання інших доказів.

З метою дослідження тематики електронних доказів у кримінальному провадженні необхідно акцентувати на визначенні терміна «електронні докази», встановленні їхніх ознак, юридичних властивостей та способів закріплення.

Автор поставив перед собою мету вирішення наукового завдання, що полягає в тому, щоб на підставі теоретичних положень юридичної науки, норм законодавства України та практики його застосування визначити сутність й особливості належності і допустимості електронних доказів, на цій основі сформулювати пропозиції та рекомендації щодо їх подальшого вдосконалення. Для досягнення цієї мети у дисертаційній роботі визначено комплекс завдань.

Дисертаційна робота має чітку логічну структуру та зв'язок з науковими програмами і планами, темами, визначеними за замістом дисертації.

Об'єктом дослідження виступають кримінальні процесуальні відносини, а також кримінальне процесуальне законодавство щодо реалізації належності й допустимості електронних доказів.

Вказані та інші відомості засвідчують високий рівень проведеного здобувачем дослідження.

Висновки і рекомендації, сформульовані за змістом дисертації та публікацій здобувачки, відрізняються важливим значенням для подальшого розвитку наукових досліджень та практичної складової із зазначеної проблематики.

Оцінюючи у цілому позитивно дослідження Гальченко В.С., слід зауважити, що вказані дискусійні положення, які були нами окреслені під час попереднього засідання кафедри, авторкою були враховані.

Таким чином дисертаційна робота Гальченко В.С. «Належність і допустимість електронних доказів у кримінальному провадженні», є самостійною, завершеною науковою працею, яку виконано за актуальною та практично значущою темою.

Дисертація відповідає спеціальності 081 – Право та вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (із змінами і доповненнями), та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44) та може бути подана до захисту у разовій

спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Кандидат юридичних наук, доцент Степанова Г.М. Дисертацію Гальченко В.С. присвячено дослідженню належності і допустимості електронних доказів у кримінальному провадженні. Актуальність та своєчасність дисертаційної роботи не викликає сумнівів, адже наявність прогалин у нормативно-правовому регулюванні належності й допустимості електронних доказів у кримінальному провадженні визначають актуальність дослідження зазначеної проблематики.

Дисертація має чіткий зв'язок з науковими програмами, планами, темами, визначеними за змістом дисертації.

В роботі вдало розкрито такі поставлені завдання: схарактеризовано стан наукового дослідження електронних доказів у кримінальному провадженні; висвітлено значення термінів «оригінал», «копія» електронних доказів; розглянуто міжнародно-правовий досвід використання електронних доказів як засобу доказування в кримінальному провадженні; окреслено зміст належності електронних доказів у кримінальному провадженні; проаналізовано допустимість електронних доказів у кримінальному провадженні; визначено взаємозв'язок допустимості й належності доказів і стандартів доказування; досліджено процеси вилучення та процесуального оформлення електронних доказів під час проведення досудового розслідування; опрацьовано судову практику щодо особливостей доказування на підставі електронних доказів.

При вивченні дисертаційної роботи порушень академічної доброчесності не виявлено.

Висновок. Дисертаційна робота Гальченко В.С. «Належність і допустимість електронних доказів у кримінальному провадженні» є самостійною, завершеною науковою працею, яку виконано за актуальною та практично значущою темою.

Дисертація відповідає спеціальності 081 – Право та вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (із змінами і доповненнями), та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44) та може бути подана до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України Вознюк А.А.; доктор юридичних наук, професор Тичина Д.М.; кандидат юридичних наук Шаповалова А.О.; кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник Брисковська О.М.; кандидат юридичних наук Бурак М.В.; доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України Таран О.В.; доктор юридичних наук, професор Василичук В.І.; доктор

юридичних наук, професор Севрук В.Г.; доктор юридичних наук, професор Павленко С.О.

Гальченко В.С. висловила виступаючим та всім присутнім подяку за позитивну оцінку її дисертаційного дослідження, за висловлені побажання та професійні поради, що сприятимуть вдосконаленню змісту та форми дисертаційної роботи та корекції її подальших науково-дослідних планів.

На основі результатів обговорення присутні на засіданні вирішили запропонувати такий:

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Гальченко Вікторії Сергіївни «Належність і допустимість електронних доказів у кримінальному провадженні»

Дисертація Гальченко Вікторії Сергіївни «Належність і допустимість електронних доказів у кримінальному провадженні», яка подана на здобуття доктора філософії за спеціальністю 081 – Право, є цілісною, завершеною науковою працею.

Обґрунтування вибору теми дослідження. Інформаційні технології зумовили необхідність у передачі даних, обміні інформацією. Розвиток інформаційних технологій своєю чергою актуалізує потребу належної правової регламентації електронного доказування. Такий підхід до врегулювання питання електронних доказів зменшить кількісні показники вчинення інформаційних злочинів і створить дієвий механізм реалізації відповідних прав та свобод усіх учасників кримінального провадження.

Доказами є показання, речові докази, документи, висновки експертів. Ці джерела доказів встановлюють наявність чи відсутність фактів й обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню. Будь-які відомості перед тим, як набути статусу доказів, мають бути оцінені з огляду на належність, допустимість, достатність і достовірність.

Докази в кримінальному провадженні передбачають процедуру збирання, фіксації та використання, порядок роботи з доказами прописано в законі, однак фіксацію їх електронного вигляду не відображено в Кримінальному процесуальному кодексі (КПК) України. Відсутність законодавчого регулювання може слугувати підставою для визнання електронних доказів недопустимими.

Згідно зі ст. 85, 86 КПК України, доказ визнають допустимим, якщо його отримано в порядку, встановленому КПК, і належним – якщо він прямо чи опосередковано підтверджує наявність чи відсутність обставин, що підлягають доказуванню в кримінальному провадженні, й інших обставин, які мають значення для кримінального провадження, а також достовірність чи недостовірність, можливість чи неможливість використання інших доказів.

Про наявність складнощів на практиці з визначенням процесуального статусу електронних даних як доказів зауважують опитані правозастосувачі

(92,9 %). Крім того, на думку респондентів, причинами, які найчастіше призводять до сумнівів стосовно допустимості електронних доказів є порушення порядку їх отримання (35,7 %); неможливість підтвердити автентичність даних (33,3 %); неналежна фіксація в протоколах процесуальних дій (31 %). Водночас у доктрині кримінального процесу, попри несформованість єдиного підходу до розуміння змісту електронних доказів, одностайно акцентовано на необхідності визначення в положеннях КПК України терміна «електронні докази», встановленні їхніх ознак, юридичних властивостей та способів закріплення. Пропозицію щодо запровадження окремої статті КПК України, яка містила б визначення поняття «електронні (цифрові) докази», схвалюють й опитані представники юридичної спільноти (97,6 %).

Аспекти належності й допустимості електронних доказів у кримінальному процесі України досліджували В. В. Вапнярчук, І. В. Гловюк, В. П. Гмирко, Г. Ф. Горський, Ю. М. Грошевий, Н. В. Друзенко, І. В. Жук, І. Г. Каланча, О. В. Капліна, С. О. Ковальчук, О. О. Костенко, О. В. Котенко, О. О. Куриляк, О. П. Кучинська, М. А. Макаров, М. М. Михеєнко, М. А. Погорецький, В. О. Попелюшко, С. М. Стахівський, О. В. Таран, Л. Д. Удалова, О. В. Угриновська, М. І. Хавронюк, В. Г. Хахановський, О. Ю. Хабло, С. С. Чернявський, В. І. Школьніков, О. Г. Шило, В. Ю. Шепітько, О. О. Юхно, які у своїх працях аналізували питання процесуального статусу електронних доказів, особливості їх збирання, фіксації, перевірки достовірності й оцінки в умовах цифровізації кримінального судочинства.

Водночас питання, пов'язані з використанням електронних доказів, зокрема в період активної цифровізації державницьких процесів і суспільного розвитку, дії правового режиму воєнного стану на території України, потребують уточнення в сучасних реаліях.

Науково-теоретичне підґрунтя дисертації становлять праці фахівців у галузі кримінального процесу, а також роботи із загальної теорії держави і права, кримінального права, криміналістики й інших галузевих правових наук, зокрема іноземних дослідників. Нормативною базою дисертації є Конституція України, законодавчі акти України, міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, постанови Верховної Ради України, акти Президента України й Кабінету Міністрів України, нормативно-правові акти Міністерства внутрішніх справ (МВС) і Національної поліції України з приводу доказування на стадії досудового розслідування. Інформаційну базу дослідження становлять політико-правова публіцистика, проекти нормативних актів, довідкові видання, статистичні матеріали діяльності правоохоронних органів і суду.

Отже, брак достатнього наукового підґрунтя, наявність прогалин у нормативно-правовому регулюванні належності й допустимості електронних доказів у кримінальному провадженні визначають актуальність дослідження зазначеної проблематики.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами.

Тема дисертації відповідає Плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері

прав людини на 2021–2023 роки (розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 червня 2021 року № 756-р), Національній стратегії у сфері прав людини (Указ Президента України від 24 березня 2021 року № 119/2021), Цілям сталого розвитку України на період до 2030 року (Указ Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019), Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2021–2025 роки, що затверджена постановою загальних зборів НАПрН України від 26 березня 2021 року № 12-21, а також тематиці наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 роки (наказ МВС України від 11 червня 2020 року № 454/2020). Тему дисертації затверджено Вченою радою Національної академії внутрішніх справ від 25 жовтня 2022 року (протокол № 14).

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційного дослідження полягає в тому, щоб на підставі теоретичних положень юридичної науки, норм законодавства України та практики його застосування визначити сутність й особливості належності і допустимості електронних доказів, на цій основі сформулювати пропозиції та рекомендації щодо їх подальшого вдосконалення.

Поставлена мета зумовила необхідність виконання таких *завдань*:

- схарактеризувати стан наукового дослідження електронних доказів у кримінальному провадженні;

- висвітлити значення термінів «оригінал», «копія» електронних доказів;

- розглянути міжнародно-правовий досвід використання електронних доказів як засобу доказування в кримінальному провадженні;

- окреслити зміст належності електронних доказів у кримінальному провадженні;

- проаналізувати допустимість електронних доказів у кримінальному провадженні;

- визначити взаємозв'язок допустимості й належності доказів і стандартів доказування;

- дослідити процеси вилучення та процесуального оформлення електронних доказів під час проведення досудового розслідування;

- опрацювати судову практику щодо особливостей доказування на підставі електронних доказів.

Об'єкт дослідження – кримінальні процесуальні відносини, а також кримінальне процесуальне законодавство щодо реалізації належності й допустимості електронних доказів.

Предмет дослідження – належність і допустимість електронних доказів у кримінальному провадженні.

Методи дослідження. З огляду на мету й завдання дисертаційного дослідження, у роботі використано загальнонаукові та спеціальні методи вивчення концептуальних положень порушеної проблематики.

Логіко-семантичний метод застосовано для уточнення змісту таких категорій, як «електронний доказ», «цифровий слід», «матеріальний носій інформації», «копія електронних даних», що надало можливість визначити їх співвідношення та функціональне навантаження в структурі доказування (підрозділи 1.1, 1.2). Історико-правовий метод дав змогу дослідити еволюцію

правового регулювання електронних доказів у кримінальному процесі України, зокрема трансформацію підходів від фактичного ототожнення електронних даних із документами до поступового виокремлення їх як самостійного доказового явища, а також проаналізувати передумови впровадження новел Закону № 2137-IX (підрозділи 1.1, 2.1).

Методи класифікації та групування застосовано для систематизації видів електронних доказів, диференціації цифрових носіїв (смартфони, сервери, онлайн-акаунти, хмарні сервіси), визначення форм їх вилучення та копіювання, а також для структурування процесуальних механізмів отримання даних: обшуку, тимчасового доступу, тимчасового вилучення, експертного дослідження (підрозділи 1.2, 2.1, 3.1).

Порівняльно-правовий метод використано для зіставлення чинного українського законодавства з підходами Європейського Союзу (ЄС), Великої Британії та Сполучених Штатів Америки (США) щодо вимог до автентичності, цілісності й допустимості електронних доказів, зокрема шляхом аналізу принципів АСРО, положень Регламенту (ЄС) 2023/1543 і Директиви (ЄС) 2023/1544, на підставі чого окреслено напрями адаптації національного процесуального регулювання до сучасних європейських стандартів (підрозділи 1.2, 2.1, 3.1).

Системно-структурний метод уможливив комплексну характеристику інституту електронних доказів через взаємозв'язок його елементів – цифрової інформації, процесуальної форми її отримання і технічних гарантій цілісності. Застосування цього методу забезпечило обґрунтоване виокремлення ключових етапів роботи з електронними доказами (виявлення, вилучення, копіювання, фіксація, зберігання, дослідження) і дало змогу теоретично описати їх у структурі досудового розслідування та судового розгляду (підрозділ 3.1).

Техніко-криміналістичний метод залучено під час аналізу сучасних цифрових технологій, які застосовують для забезпечення автентичності електронних даних, зокрема хешування, створення цифрових образів, ведення журналів доступу (audit trail), ізоляції пристроїв від зовнішнього впливу. Його застосування надало можливість сформулювати критерії збереження цифрової цілісності та практичні рекомендації щодо процесуальної фіксації електронних доказів (підрозділ 3.1).

Наукова новизна отриманих результатів. На підставі теоретичних положень юридичної науки, норм законодавства України та практики його застосування в дисертації визначено сутність й особливості належності та допустимості електронних доказів, на цій основі сформульовано пропозиції та рекомендації щодо їх подальшого вдосконалення. У дисертації аргументовано положення, що становлять наукову новизну, а саме:

вперше:

– визначено необхідність законодавчого закріплення процесуального порядку фіксації вилучення, копіювання та отримання електронних (цифрових) даних шляхом складання протоколу, який повинен містити відомості про спосіб отримання електронних даних; технічні засоби, що використовували під час вилучення або копіювання; опис джерела отримання даних; цифрові

ідентифікатори та контрольні хеш-значення електронних даних; інші відомості, необхідні для підтвердження цілісності й автентичності даних. У зв'язку з цим сформульовано пропозиції про доповнення КПК України окремою статтею;

– обґрунтовано підхід, згідно з яким електронні (цифрові) докази визнають належними й допустимими, якщо з огляду на їх вид (абонентські, трафік-, контент-дані) вони прямо або опосередковано підтверджують чи спростовують обставини, що підлягають доказуванню, й отримані в обсязі, необхідному та достатньому для досягнення мети кримінального провадження;

– доведено, що протокол процесуальної дії щодо вилучення електронних доказів (огляд, обшук, тимчасовий доступ до речей і документів тощо) обов'язково має містити опис системи, доступ до якої отримано, способу доступу до неї, застосованих програм/інструментів, хеш-значення, тайм-стемпів; журнал дій слідчого або спеціаліста, залученого до проведення такої дії;

– з позиції допустимості електронних доказів у кримінальному провадженні виокремлено їхні специфічні риси: 1) фізичне існування електронного документа неможливе поза межами носія інформації, тому для забезпечення достовірності доказу необхідно ідентифікувати носій, ураховуючи його тип, модель й індивідуальні машинні характеристики; 2) мають нематеріальний характер, що унеможлиблює їх безпосереднє сприйняття без застосування відповідних програмно-технічних засобів і спеціального інструментарію; 3) можуть бути змінені, пошкоджені або знищені в процесі експлуатації пристрою користувачем чи під впливом фізичних чинників; 4) за стадіями виготовлення документи, зокрема електронні, поділяють на оригінали, дублікати, копії та виписки, водночас позначення «оригінал», «дублікат», «копія» є умовними, тому що в усіх цих випадках електронний документ залишається оригіналом;

удосконалено:

– позицію, відповідно до якої електронні докази слід тлумачити як інформацію в електронній (цифровій) формі, що містить відомості про обставини, які підлягають доказуванню в кримінальному провадженні, до яких належать такі види електронних даних: абонентські дані; трафік-дані; контент-дані. У зв'язку з цим сформульовано пропозиції про доповнення КПК України окремою статтею;

– твердження про те, що належне функціонування інституту електронних доказів передбачає створення та впровадження технічних й організаційно-правових стандартів інформаційно-телекомунікаційної системи досудового розслідування, які забезпечуватимуть збереження автентичності даних, що є необхідною організаційно-правовою передумовою з конкретним кримінально-процесуальним ефектом;

– позицію про трирівневу належність електронних доказів, яка охоплює технічний, процесуальний та інформаційний рівні релевантності, що усуває обмеженість класичної моделі належності й допустимості як «зв'язок між доказом і фактом», адаптує її до цифрової реальності, у якій електронний доказ

відображає не фізичний об'єкт, а інформаційний факт, зафіксований у цифровому середовищі;

– тлумачення термінів «електронний доказ» і «електронний документ» в тій частині, що усуває їх ототожнення як на стадії досудового розслідування, так і під час судового розгляду, дає змогу визнати джерелом доказу не лише документи із цифровими підписами, а й лог-файли, метадані, контент і трафік, дані відповідних пристроїв тощо;

дістало подальший розвиток:

– підходи до імплементації в національне законодавство актів права Європейського Союзу (Регламент (ЄС) 2023/1543, Директива (ЄС) 2023/1544) і використання їх як аксіологічних орієнтирів для формування національної доктрини електронних доказів, оскільки вони містять універсальні стандарти пропорційності, категоризації даних, гарантій захисту прав людини та процедурної легітимності;

– характеристика проблемних питань використання електронних доказів у кримінальному процесуальному праві України, серед яких: невідмежованість електронного доказу від інших джерел доказів; невизначеність джерел одержання електронних доказів у кримінальному провадженні; недостатність нормативно-правового регулювання щодо застосування копії електронних доказів, оригінали яких утрачено; обмеження можливостей дізнавача стосовно застосування електронних доказів тощо;

– позиція щодо необхідності законодавчого закріплення детальної процедури долучення, реєстрації та зберігання електронних доказів у матеріалах кримінального провадження з визначенням кола відповідальних осіб;

– напрями подальших наукових досліджень, що спрямовані на формування цілісної кримінальної процесуальної концепції електронних доказів із чітким розмежуванням інформаційного й матеріального компонентів доказування (метадані, цифрові події, лог-файли тощо як самостійні джерела доказів).

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес, а саме:

– низка пропозицій можуть доповнити нормативно-правові акти, а також законопроекти, які знаходяться на розгляді у Верховній Раді України й стосуються особливостей використання електронних доказів у кримінальному провадженні з позицій їх належності та допустимості;

– сформовані пропозиції та рекомендації щодо використання електронних доказів у кримінальному провадженні з позицій їх належності й допустимості використовують у діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України (акт впровадження Головного слідчого управління Національної поліції України від 9 липня 2025 року № 65345-2025);

– наукові рекомендації та висновки можуть бути використані для створення теоретико-методологічної бази вдосконалення інституту електронних доказів у кримінальному провадженні з позицій їх належності й допустимості;

– матеріали використовують в освітньому процесі під час викладання спеціалізованих дисциплін кримінального процесуального спрямування.

Особистий внесок здобувача. Сформульовані в дисертаційному дослідженні висновки та рекомендації визначають наукову новизну дослідження та розроблені відповідно до вимог законодавства України, норм і стандартів академічної доброчесності з метою поглибленого аналізу наукових категорій, комплексного дослідження основних правових елементів належності й допустимості електронних доказів у кримінальному провадженні.

Апробація матеріалів дисертації. Ключові положення дисертації, висновки й рекомендації оприлюднено на міжнародних, всеукраїнських і регіональних науково-практичних конференціях, засіданнях круглих столів і семінарів, серед яких: Міжнародна науково-практична конференція «Кримінальне судочинство: права людини під час дії надзвичайного або воєнного стану» (м. Київ, 18 листопада 2022 р.); міжвідомча науково-практична конференція «Кримінальне судочинство: сучасний стан та перспективи розвитку» (м. Київ, 28 квіт. 2023 р.); круглий стіл, присвячений 40-річчю кафедри кримінального процесу (м. Київ, 27 жовтня 2023 р.); Всеукраїнська науково-практична конференція, присвячена пам'яті професора Ю.І. Азарова (м. Київ, 2 травня 2024 р.); проходження програми «Використання цифрової інформації у кримінальному процесуальному доказуванні» з отриманням сертифікату №100088 від 01.06.2023 року.

Публікації. Основні положення і висновки дисертаційного дослідження відображено в дев'яти наукових публікаціях, серед яких п'ять статей – у збірниках, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, чотири тези – у збірниках матеріалів міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій і круглих столів, зокрема:

1. Murzo, Ye., & Halchenko, V. (2023). Electronic evidence as a means of proof during the pillage investigation. *Scientific Journal of the National Academy of Internal Affairs*, 28(3), 48-57. <https://doi.org/10.56215/naia-herald/3.2023.48>.

2. Murzo, Ye. O., Galchenko V. S. (2024). Electronic document as an object of forensic examination during the investigation of marauding. *Криміналістика і судова експертиза*. Вип. 69. С. 258-269. DOI: 10.33994/kndise.2024.69.24

3. Гальченко В.С. Міжнародно-правовий досвід використання електронних доказів як засобу доказування у кримінальному провадженні. *Науковий вісник Дніпровського державного університету внутрішніх справ: науковий журнал*. 2026. № 1. с. 269–274. <https://doi.org/10.32782/2078-3566-2026-1-35>

4. Гальченко В.С. Особливості доказування на підставі електронних доказів: судова практика. (2026). *Вісник Кримінологічної асоціації України*, 38(1 (Part II), 386-396. <https://doi.org/10.32631/vca.2026.1.p2.35>

5. Гальченко В.С. Вилучення та процесуальне оформлення електронних доказів під час проведення досудового розслідування. (2026). *Вісник Кримінологічної асоціації України*, 39(2 (Part I), 223-233. <https://doi.org/10.32631/vca.2026.2.p1.17>

6. Гальченко В.С. Докази й доказування в кримінальному процесі під час дії воєнного стану Кримінальне судочинство: права людини під час дії надзвичайного або воєнного стану [Текст] : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 18 листоп. 2022 р.) / [редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін.]. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2022. С. 218-220.

7. Гальченко В.С. Проблемні питання допустимості електронних доказів на досудовому слідстві. Кримінальне судочинство: сучасний стан та перспективи розвитку [Текст] : матеріали міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 28 квіт. 2023 р.) / [редкол.: С. С. Чернявський, Я. Ю. Конюшенко, В. В. Корольчук Ю. В. Сухомлин]. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2023. С. 43-46.

8. Гальченко В.С., Мурзо Є.О. Належність і допустимість електронних доказів, отриманих під час розслідування кримінального правопорушення за ст. 432 КК України. Кримінальне процесуальне право на сучасному етапі розвитку України [Текст] : матеріали круглого столу, присвяч. 40-річчю кафедри кримінального процесу (Київ, 27 жовт. 2023 р.) / [редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін.]. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2023. С. 204-207.

9. Гальченко В.С. Електронні докази в кримінальному процесі. Кримінальне судочинство: сучасний стан та перспективи розвитку [Текст] : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяч. пам'яті професора Ю.І. Азарова (Київ, 2 трав. 2024 р.) / [редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін.]. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2024. С. 193-195.

Характеристика особистості здобувача. Гальченко Вікторія Сергіївна, 1999 року народження, освіта вища – юридична, у 2021 році закінчила Запорізький національний університет за спеціальністю «Право» (диплом магістра). З вересня 2022 року по сьогоднішній день ад'юнкт денної форми навчання Національної академії внутрішніх справ.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана науковим стилем, українською мовою. Наукові положення, висновки та рекомендації викладені стисло, точно, ясно та просто, що забезпечує легкість і доступність їх сприйняття. Дисертація оформлена згідно з вимогами МОН України.

Структура дисертації відповідає меті, завданням, предмету дослідження і вимогам Міністерства освіти і науки України та складається із вступу, трьох розділів, які містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Відповідність дисертації встановленим вимогам і визначеній спеціальності. Належність і допустимість електронних доказів у кримінальному провадженні є напрямом, який віднесено до спеціальності 081 - Право.

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Гальченко Вікторії Сергіївни «Належність і допустимість електронних доказів у кримінальному провадженні».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Гальченко Вікторії Сергіївни відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами й доповненнями), наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами й доповненнями) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами й доповненнями).

3. Рекомендувати дисертацію Гальченко Вікторії Сергіївни «Належність і допустимість електронних доказів у кримінальному провадженні» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Результати голосування присутніх на засіданні докторів та кандидатів наук за профілем поданої на розгляд дисертації: за – 23, проти – немає, таких, що утримались – немає.

**Головуючий -
завідувач кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України**

 Олена ТАРАН